

DOĞU ALMAN EDEBİYATI VE "KARANLIKTA AĞLAMAK"

Yrd. Doç. Dr. Yılmaz Koç* □

Giriş

8 Mayıs 1945 yılında Almanya'nın İkinci Dünya Savaşından yenik çıkmasıyla Almanlar için tarihte ve edebiyatta yeni bir dönem başlamıştır. 1949 yılından itibaren Almanya ikiye bölünmüş, bir tarafta 23 Mayıs 1949 da Almanya Federal Cumhuriyeti, diğer tarafta ise 7 Ekim 1949 da Alman Demokratik Cumhuriyeti kurulmuştur. Farklı iki siyasi ve askeri blokta yer alan Almanların edebiyatlarında da farklılık kendisini göstermiştir. Federal Almanya'nın askeri, ekonomik, siyasi ve edebi alandaki çalışmaları Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Fransa devletlerinin kontrolünde yürütülmüştür. Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde ise aynı alandaki çalışmalar Sovyetler Birliği'nin denetimindedir. Farklı politik ve kültürel zeminde yürütülen çalışmalar Almanları birbirinden uzaklaştırıyordu. Yazarlar, belirlenen kriterlere göre eser yazabilmekteydi. Her iki Almanya'da; savaş, savaşın sonuçları, Nazi dönemi, Toplama kampları, musevilere yapılan zulümler hicvedilerek işleniyordu. Yazarların "Yıkıntı Edebiyatı" (Trümmerliteratur) diye adlandırdıkları bu dönemi bizzat yaşamaları, bu acı ve ızdırapları dile getirerek Hitler döneminde ve onu temsil eden Vatan- ve Kan Edebiyatı'nı (Blut-und Boden-Dichtung) eleştiriyorlardı. Zaten Nasyonal-Sosyalizmin savaş yenilgisiyle bu dönem de sona ermişti. (1)

Doğu Almanya'da Hitler döneminde sürgünde bulunan yazarların geri dönmesiyle faaliyetlerini buradan sürdürüyorlardı. Sürgün Edebiyatında (Exil-

* Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

1) Bkz. Aytaç, Gürsel: *Çağdaş Alman Edebiyatı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990, s.370-390, ve Rötzer, Hans Gerd: *Geschichte der deutschen Literatur*, Epochen-Autoren-Werke, Bamberg 1992, s. 381 ff

literatur) toplumcu gerçekçilik (sozialistischer Realismus) anlayışı ile eser veren bu yazarlar, aynı ilkeye bağlı kalarak Doğu Almanya'da da eser vereceklerdi. Bu konuda Gürsel Aytaç'ın tesbitleri şöyle:

"Demokratik Almanya'da güdümlü edebiyat, devlet desteğiyle yaşama ve gelişme imkanları bulunuyordu. Fakat bazı yazarlar, nitelikleri sayesinde Federal Almanya'daki yayınevlerinde de basılma olanağını elde ettiler. Eleştirel tutumları yüzünden Demokratik Almanya makamlarıca onaylanmayan bazı yazarlar ve bazı eserler de Federal Almanya'da şanslı olabiliyorlardı."(2)

Aytaç'ın da belirttiği gibi Doğu Almanya'da sansürün olması yazarların her türlü gerçeği yazmasına imkan tanımıyordu. Buna rağmen yazılan gerçeklerden dolayı yazarlar çeşitli şekillerde cezalandırılıyordu veya sürgüne gitmek zorunda kalıyorlardı, örneğin Wolf Biermann, Reiner Kunze vs.

Fakat baskı, sansür ve diğer sebeplerden dolayı 40 yıl içinde Doğu Almanya yönetimi ile halk arasındaki uçurum ve bunun sonucu olarak Batı Almanya'ya yönelen kitlesel göçler, Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin sonunu hazırlamıştır.

3 Ekim 1990 tarihinde Almanya Federal Cumhuriyeti ve Alman Demokratik Cumhuriyeti yeniden birleşmiştir. Aytaç bu birleşmeyi şöyle değerlendirmektedir:

"Bunun edebiyat dünyasında yansıması, hem toplumsal bir olgu olarak eserlere konu kaynağı olmak biçiminde gerçekleşecek, hem de eski DDR edebiyatının kaderini çizecektir. Güdümlü, bu yüzden devlet desteği görmüş birçok DDR yazarı yeni Almanya Cumhuriyetinde varlığını sürdürmeyecektir. Buna karşılık eski DDR'de Batı'nın eskiden beri benimsediği yazarlar yaygın dünyasında kalacaklardır."(3)

Eski Doğu Almanya edebiyatının ve eğitiminin kaderini çizecek ge-

2) Aytaç, Gürsel: *Çağdaş Alman Edebiyatı*, s.517

3) Aytaç, G., *age.*, s.517

lişmeler, Aytaç'ın da ön gördüğü gibi başlamıştır. Özellikle Doğu Almanya'da doğup büyüyen, o baskı ve sansürden geçen yeni yazarlar, yaşadıklarını yazarak edebiyata mal etmeye başladılar. Bu bağlamda, şimdi, yazar Ursula Burkowski ve eseri " Weinen in der Dunkelheit" (Karanlıkta Ağlamak)'den bahsetmek istiyoruz. Berlin'de 1991 yılında Selbstverlag'de yayımlanan eser, 147 sayfadır.

Ursula Burkowski

04.04.1951 yılında o zamanki adıyla Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin Doğu Berlin'de dünyaya geldi. Ursula Burkowski, eserde karşımıza Fanny W. şeklinde çıkacak(4), iki yaşında iken 1953 yılında annesinin Federal Almanya Cumhuriyeti'ne kaçmasıyla bir hafta kardeşiyle birlikte açlığa ve soğuğa karşı yaşam mücadelesi verdi. Bir hafta sonra büyük baba, kızının Noel hazırlıkları nasıl gidiyor diye geldiğinde acı manzarayla karşılaşır, durumu polise bildirir, çocuklar hastaneye kaldırılır. Hastaneden sonra çocuklar o zaman için Avrupa'nın en büyük yetiştirme yurdu olan ve 600 kimsesiz çocuğun barındığı Doğu Berlin'deki yurda yerleştirilir.

Weinen in der Dunkelheit (Karanlıkta Ağlamak)

İşte Ursula Burkowski, bu kitabında adı geçen "ömek sosyalist yetiştirme yurdu" diye ünlenen buradaki 14 yıllık hayat hikayesini, daha doğrusu acı ve ızdırıplarını dile getirmiştir. Günce tarzında kaleme alınan eser Burkowski'nin geçmiş on dört yıllık anılarını içermektedir. Bu eserini özellikle anne -babalara, öğretmenlere ve eğiticilere atfeden yazar, çocukların hiçbirşeyi unutmadıklarını vurgulayarak eserine başlar.

Eserin Çıkış Sebebi

Bu kitabın yazılmasına sebep olan olayları ise yazar önsözde belirtir. Daha 10 yaşındayken etrafını yeni tanımaya başladığında bütün bunları birgün yazacağına karar verir. 14 yaşında tutmuş olduğu ilk güncesi, kıskanç bir arkadaşı tarafından yırtılır. Diğer önemli bir sebep ise 1989 yılında Doğu Almanya da anne babaların çocuklarını terkederek Batı Almanya'ya kaçmalarıdır, Yurtlar ise terk edilmiş çocuklarla dolup taşmaktadır. Bunun üzerine yazar, bu kitabı yazmaya karar verir, alle yaşamından yoksun olarak yaşayan çocuk ve gençlerin çilelerini bütün insanlara göstermek ister.

4) Bkz. Burkowski, Ursula : **Weinen in der Dunkelheit**, Berlin 1991, s. 12

Yazar kitabında, hayat hikayesindeki önemli olay ve anları 76 başlık altında gruplandırarak anlatmıştır : So konnte es gewesen sein (Böyle olmuş olabilir), Weihnachten (Noel Bayramı), Kinderheim (Çocuk Yuvası), Geburtstag (Doğum Günü), Krank (Hasta), Christian, Einschulung (Okula yazdırma), Ausflug nach "drüben" ("Öbür tarafa" gezinti), Pflegeeltern (Evlatlık edinen ana baba), Mein Bruder (Kardeşim), Wiedersehen mit Christian (Christian'ı tekrar görmek), Ämterplan (Hizmet Planı), Gruppenkeile (Grup Dayağı) Pech für zwei (İki kişi için talihsizlik), Die Verpflegungstüte (Erzak çantası), Meine erste Banane (İlk muzum), Juri Gagarin, Die Mauer (Duvar), Stubenappel (Koğuş Yoklaması), Herbstferien (Sonbahar Tatili), Eifersucht (Kıskançlık), Schulalltag (Okul hayatı), Rache ist süß (İntikam tatlıdır), Der Chorleiter (Koro Şefi), Meine erste Ohrfeige (İlk Tokadım), Tod (Ölüm), Toro, Mein erster BH (İlk Sütyenim), Gefährliche Botsfahrt (Tehlikeli kayık gezintisi) Erzieher in Not (Eğiticiler zorda), Unterschied zwischen Ost und West (Doğu ve Batı arasındaki fark), Ausgenutzt (Suistimal edilmek), Winterferien (Kış tatili), Die Liebe wird probiert (Aşkın denenmesi), Bei den Bäckersleute (Finnlı Allesinde), Westbesuch zu Ostern (Paskalyada Batı ziyareti), Jugendweihe (Gençlik merasimi), Mein erster Kuß (İlk öpücüğüm), Jugendwerkhof (Gençlik iş yeri), Wo ist meine Schwester? (Nerede Kız kardeşim ?), Was soll ich werden? (Ne olmalıyım?), Ferieneinsatz (Tatil istihdamı), Einsamkeit (Yalnızlık), Krankenhaus (Hastane), Abschied vom Heim (Yuvaya veda), Auszug aus dem Heim (Yuvadan ayrıma), Im Jugendwohnheim (Gençlik yurdunda), Die Fabrik (Fabrika), Berufsschule (Meslek Okulu), Freizeit (Boş zaman), Tag der Republik (Cumhuriyetin Günü), Die Mao-Plakette (Mao-Plaketi), Buchenwald, Vormilitärische Ausbildung (Askerlik öncesi eğitim), Vorweihnachtszeit (Noel öncesi), Verdacht (Şüphe), Weihnachten 1967 (Noel Bayramı 1967), Gedanken (Düşünceler) Potsdam, Hausarrest (Ev hapsi), Eine Enttäuschung und ein Entschluß (Bir Hayal kırıklığı ve bir karar), Mein "erstes Mal" (Benim "ilk defam"), Tanzabend (Danslı suvare), Freundin Marie (Kız arkadaşım Maria), Mein erster Freund (İlk erkek arkadaşım), Die Verwandten (Akrabalar), Wiedersehen mit Antje (Antje ile tekrar görüşmek), Parteitag (Parti Kurlayı), Schwanger (Hamile), Ein kleiner Denkart (Küçük bir ders verme), Im Müttererholungshaus (Anneler Sanatoryumunda), Die Entbindung (Doğum), Mütterpflichten (Annelerin Vazifeleri), Wieder im Mütterheim (Tekrar Anneler Yurdunda), Abschied (Veda), Das Kinderheim (Çocuk Yuvası).

Kinderheim (S.2-4) başlığı altında yurda geldiğinde edindiği ilk iz-

lenimlerini anlatan yazar, toplu eğitimin, daha doğrusu grup eğitiminin bireyselliği nasıl yokettiğini ve çocukları yalnızlığa ittiğini vurgulamaktadır. Özellikle bir çocuğun, hatasından dolayı bütün grup tarafından cezalandırılması eleştirilmiştir:

"Herkes 'kötü' çocuğun etrafında toplanmak zorundaydı ve Eğitiminin komutuyla "tuu (ayıp) , tuu (ayıp)" veya benzeri bir şey bağırarak zorundaydı." (5)
(*)

Küçük çocuklar ağladıklarında veya yaramazlık yaptıklarında onlara "öcü geliyor" şeklinde hitab edilerek ve ışıkları kapatılarak korkutulur:

"Huuuu, Huuuu, ben öcüyüm, şimdi sizi götürmeye geliyorum." (6)

Çocukları cezalandırma konusunda, eğitimcilerin hayal güçlerinin geniş olduğu belirtilmektedir. Suçluların ortaya çıkmamasında zaten az olan özgürlüklerin kısıtlanması yönteminin etkili olduğunu görüyorlar. Sinema yasağı, kahvaltıdan bir kısıtlama vs. Çocukların duygu ve düşüncelerini açığa vurmaları, özellikle sinirlenmek, kızmak, darılmak, vs. türü hisler eğitimciler tarafından itaatsizlik, küstahlık şeklinde yorumlanmaktaydı. Yurttaki çocuklar yaş gruplarına göre 4 gruptan oluşur. 1., 3. ve 4. grupta Anaokulu veya okula giden çocuklar yer almaktadır. 2. grupta ise bebekler bulunmaktadır. Yurtta her şey belli bir plan çerçevesinde yer aldığı için sıkı disiplinli bir hayat yaşamaktaydılar. Yazar "Ämterplan" başlığında günlük planı şu şekilde vermiştir :

"6,15'de kalkmak , hava şartları ne olursa olsun sabah sporu, (hep çorba ve reçelli ekmek dilimi), oda temizliği, lavabo, tuvalet temizliği, çöpleri boşaltma; öğleden önce okul, öğle yemeği, öğle tili,;Etüd dersleri, boş zaman , ya çalışma grup olarak ya da oyunla geçirilirdi. Akşam yemeğinden önce verilen görevler yapılırdı, yemekten sonra da gece istirahati yapılırdı." (7)

5) Burkowski, Ursula : **Weinen in der Dunkelheit**, Berlin 1991, s. 3

*) Eserden yapılan tüm alıntılar tarafımızdan Almancadan Türkçeye çevrilmiştir.

6) **Age.**, S.4

7) Burkowski, Ursula : **Weinen in der Dunkelheit**, Berlin 1991, S.13-15

Burkowski yurtlardaki yaşayan çocuklar hafta sonlarında kendilerine bakmak için (Pflegeeltem) evlatlık edinilen anne ve babalardan bahsetmektedir. Özellikle Yurtta kalan çocukları hafta sonunda evlatlık edinme için Doğu Almanya'da bir yarış başlar. Burkowski bunun Doğu Almanya'da çocuk sevgisinin artmasından değil, Yurtta kalan ve evlatlık olan çocukların hafta sonuna Ebeveynlerin yanına giderken götürdükleri bir poşet hediyeden kaynaklanmaktadır. Poşette bir kangal sucuk, 250 gram tereyağı ve bir ekmeğ bulunmektedir.

Burkowski tam olarak evlatlık verilememiş, çünkü annesinin yaşadığı bilinmekteydi. Ursula'nın evlatlık edindiği aile ile iyi ilişkiler kuramamıştır. Çünkü Yurttaki çocuklar hafta sonlarında ucuzca, hatta bedava çalıştırılacak iş gücü olarak görülmektedir. Özellikle Fıncı bir çiftin yanında hafta sonlarını geçirmektedir.

Burkowski, bu kitabında savaş sonrası Alman edebiyatında bir çok yazar tarafından da işlenen sahipsiz çocukların durumunu dile getirmiştir. Örneğin Heinrich Böll'ün "Haus ohne Hüter" adlı eserinde de yer alan babasız çocuklar, savaş sonrası zorlukları dile getirmesi bakımından Burkowski'de paralellik göstermektedir. Ancak burada söz konusu olan Doğu Almanya'da savaşın yol açtığı izler, bu mağduriyetin çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri.

Doğu Almanya'daki eğitim sistemi bütün yönleriyle dile getiriliyor. Özellikle Sovyetler Birliği ile paralel bir eğitim ve yönlendirme olduğunu "Juri Gagarin" (S.17-18) başlığı altında dile getiriyor:

"Sevgili çocuklar! Bugün bizim kardeş ülkemiz olan Sovyetler Birliği, içinde insan bulunan bir uzay-gemisini uzaya göndermeyi başarmıştır. Bu dünyanın ilk kosmonotu olan bu kişinin adı Juri Gagarin' dir."
(8)

Tarih öğretmeni konuşmasında öğrencileri o kadar etkilemiştir ki sınıftaki erkekler kosmonot olmak isterler. Burkowski, yurt öğrencilerinin her türlü işte kullanılmalarını da eleştirmektedir. Patates tarlasında, fabrikada çalışmak ; her türlü resmi toplantı, anma, kutlama ve karşılama ve gönderme gibi törenlerde

yağmur, çamur demeden hazır bulunmak vs. Hatta Juri Gagarin'in uğurlama törenine katılan Ursula, kötü hava şartlarından dolayı 'Sovyetler Birliğinin kahramanı' olan bu kişiye lanet okurken, uçağa binmeden önce gelip orada bekleyenlerle tokalaşması ve Ursula ile de tokalaşması, onu o kadar mutlu eder ki elini bile yıkamak istemez.

Junge Pioniere (Eski Doğu Almanyanın devlet çocuk teşkilatı) ve FDJ: Freie Deutsche Jugend (Eski Doğu Almanya gençlik teşkilatı) adlı kuruluşlar kanalıyla çocuk ve gençleri sistemli bir şekilde sosyalist eğitim anlayışına göre yetiştiriyorlardı. Her sınıfta bu teşkilatın üst düzey yöneticisi olarak görev yapan üye çocuk veya gençler bulunur ve bunlar, okul yönetimi ile işbirliği yaptıkları için diğer öğrenciler tarafından ajan olarak değerlendirilirdi.

Eserde eğitici konumundaki kişilerin eğitim anlayışlarının pedagojik yönünün olmadığı , olanlarında çok yetersiz kaldığı vurgulanmıştır. 14 yıllık eğitim sisteminde 20 den fazla eğitici değişikliği dille getiriliyor. Sanki kendilerine verilen bir program var ve buna göre davranmak zorundalar. Çocukların psikolojisi, istekleri ve şartları göz önünde tutulmuyor. Daha sonra eğitmen olarak gelenler ise zorunlu hizmet yıllarını doldurup işlerine dönmek isterler. 3 yıl sonra oradan uzaklaşırlardı. Bütün eğitimcilerin çabaları birer sosyalist kimlik kazandırmak içindi, fakat başanya ulaşamıyorlardı. Eserden anladığımız kadarıyla yuvadaki çocuklar zaman zaman cinsel tacize bile uğrurlar. Sahipsiz olmalarının bunda büyük rolü olduğu anlaşılmaktadır. Hatta Antje isimdeki kız arkadaşı 13 yaşında hamile bile kalmıştır. Eşcinsel eğitimcilerin olduğu ve erkek çocuklara tecavüz ettiğinden eserde dille getiriliyor. (9)

Doğu ve Batı, yani Doğu Almanya ile Batı Almanya arasındaki farkı anlattığı bölümlerde (S.36-38) Çocukların politik eğitimden geçirildiklerinden bahsedilmektedir. İşlenen konular, toplama kampları, esirler, işçi hareketinin tarihçesi, Nazi suçları ve soyguncu kapitalist sistem olarak özetlenebilir. Bu tür konuşmalardan sıkılan çocuklar, kaçmak için uğraşırlar, ancak disiplin cezası ve toplu cezalandırmalar sebebiyle istemeye istemeye bu tür toplantılara katılmaya devam ederler. Öğrencilerin politik düşünce ve bilgisini ölçmek için zaman zaman çeşitli sınavlar yapılır. Bir defasında öğrenciler Oberhofa tatil götürülür. Burada Batı Almanya'dan gelen öğrenciler de bulunmaktadır. Yemek vakti geldiğinde Batı Almanya'dan gelen öğrencilerin bulunduğu bö-

9) - Bkz., age., s. 32-39

lümde masalar örtülerle kaplı temiz, çeşit çeşit meyveler ve yiyeceklerle dolu. Ancak Doğu Almanya'dan gelen çocuklara geleneksel olarak alıştıkları tarzda bakımsız ve yiyecek olarak da tek çeşitle yetinmek zorunda kalırlar. Burkowski, yani Fanny W., grup yöneticisine gördüklerinin ne anlama geldiğini sorar, görevli önceleri "bilmiyorum" dese de şu hikaye anlatılır:

"Yan binada Batı Almanya'dan gelen çocuklar var, hepsi de işsizlerin çocukları. Onların aileleri maddi sebeplerden dolayı çocuklarıyla tatile gidemezler. Bizim devletimiz onları davet etti ve onlar burada tatillerini geçirmektedirler." (10)

Bu yüzden Batı Almanya çocuklarına çok üzülürler. Buna rağmen Batı Almanyalı çocuklarla ilişki kumayı yasaklarlar. Neden karşılıklı görüşmenin yasak olduğunu her iki tarafın çocukları da anlayamazlar.

Yazar 14 yılda almış olduğu eğitim sisteminin sonucu olarak yabancı insanlarla münasebetlerde cesaretsiz, dürüstlük, yani yalan söylemeyi ve gerçek duygularını hiç bir zaman göstermemeyi öğrenmiştir, bu yuvada. Daha sonra gençlik yurdunda kalan ve meslek öğrenen Burkowski, 17 yaşında kendisi çocuk sahibi olur, fakat çocuğa babası sahiplenmez. Çocuğu elinden alınır ve meslek eğitimi bitinceye kadar çocuğa sahip olamayacağı söylenir. Çocuğun kendisiyle yaşaması için çaba sarfeder, ancak başarılı olamaz. Bundan dolayı intihar etmeyi düşünür. Kendisine çocuğu, ancak haftada iki gün, çarşamba ve pazar günleri, uzaktan bir saat seyretmesine müsaade edilir. (11)

Bu kitap Almanya'da hem olumlu, hem de olumsuz yankı uyandırmış ve farklı yorumlara sebep olmuştur. Stefan Heym gibi eski Doğu Almanya taraftarı olan yazarlar iftira şeklinde değerlendiriyorlar. Heym söz konusu yetiştirme yurdunda çalışan tanıdıklarının kitaptakilerin "gerçekleri yansıtmadığını" iddia ettiklerini ve bunun da kendisini haklı çıkardığı görüşündedir. (12) Stefan Heym'in kansı Inge Heym, daha sonra kocasının tutumundan dolayı özür diler. Anne Krampe'ye göre "Anti- Almanya Demokratik Cumhuriyeti Edebiyatı" ürünü şeklinde değerlendirenler de var. (13)

10) Age., s.37

11) Bkz., age., s. 134-147

12) Bkz., Kennedy-Banner, Catarina : "Erinnerungen an Tränen in der Dunkelheit", in: **Tagespiegel**, 12.2.1992, s.3

13) Bkz., Krampe, Anne : "Da herrschten wenigstens noch Zucht und Ordnung", in: **Neue Zeit**, 29.5.1992

Karşı cephede ise bir zamanların Doğu Almanya sosyalist eğitim anlayışının iflasının dile getirilmesinden ve de o çağın bir belgesi şeklinde değerlendirilenler de var. Aynı şekilde toplumu, ilgilileri ve konu ile alakalı kurumları uyarması açısından da önem taşımaktadır ve bundan dolayı bile eserin büyük bir önem taşıdığını savunanlar da var. (14)

Toplumda var olan peşin hükümlerin yıkılması ve olayların gerçek yönüyle aydınlatılabilmesi için bu tür çalışmaların desteklenmesi gerektiğini vurgulayanlar da bulunmaktadır. (15)

Burkowski, sade ve anlaşılır bir dil ile kitabını kaleme almıştır. Öte yandan geriye dönüş tekniği, bilinçakımı, iç monolog, rüyalar, hatırlamalar gibi modern anlatım yöntemlerinden istifade etmiştir. Yazanın böyle bir konuyu cesaretle edip tüm güçlüklerle rağmen kendi imkanlarıyla bu kitabı yayınlaması da büyük takdir toplamıştır. (16)

Eserde yer alan 76 başlık incelendiği zaman 40 yıllık bir zamanda Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin geçirdiği, gerek siyasi, gerek sosyal ve gerekse ekonomik aşamalar hakkında fikir sahibi olunabilmektedir.

Doğu Alman toplumunun çocuklara ve gençlere bakışı bu eserde dile getirilirken, işin kolayına kaçıldığı ve kimsenin sorumluluk üstlenmek istemediği belirtilmektedir. Sokakta eğlenen veya taşkınlık yapan çocuklara "Sizi yurtlara kapatmalı" şeklinde tepkiler gösterilmektedir. Diğer taraftan Yetiştirme yurdunun kuruluş amacı, savaş sonrası yetim ve öksüz kalan çocukların barınmasını sağlamaktır. Zamanla amaç dışı kullanımlar da olmuştur. Özellikle çeşitli siyasi sebeplerden dolayı bazı çocuklar, annesi ve babası olmasına rağmen bu yurtlarda barındırılmıştır. (17) Hukuk dışı bir devletteki insan haklarının çiğnendiği bir Yetimhanenin gözler önüne serilmesinden dolayı bu eser önemseniyor. (18)

Yazarın diğer eserleri " Draußen" ve " Es Gibt kein Zurück" de de Doğu Almanya'dan Batı Almanya'ya gelen, daha doğrusu kaçan insanların Batı Almanya'da karşılaştıkları problemleri dile getirmesi açısından önemlidir. Özel-

14) Bkz., age.

15) Bkz., age.

16) Bkz., Plesche, Ernst: "Flucht in den Westen- Kinder ins. Heim", in: **Katholische Zeitung**, 16.02.1992, s.14

17) Bkz., Kennedy-Bannier, Catarina : Erinnerungen an Tränen in der Dunkelheit, in: **Tagesspiegel**, 12.2.1992, ve Staudacher, Cornelia : "Zucht und Ordnung", in: **Tagesspiegel**, 22.12.1991

18) Bkz., Staudacher, Cornelia : "Zucht und Ordnung", in: **Tagesspiegel**, 22.12.1991

likle yayınevlerinin gönderdiği okuyucu mektuplarından anlaşıldığına göre Burkowski'nin "Weinen in der Dunkelheit" ve diğer eserlerindeki benzeri durumları yaşadıklarını ve bunların kamu oyunda dile getirilmesi istenmektedir. Hatta yayınevlerinde "Bir Zamanlar Alman Demokratik Cumhuriyeti"nden Öyküler" adı altında seriler çıkartılmasını ve herşeyin tüm yönleriyle açıklığa kavuşmasını istiyorlar. (19)

Bunun sebebi ise Almanya Federal Cumhuriyeti'ne geldiklerinde 100 DM hoş geldin parası ve 3 muz ile karşılandıkları, daha sonra zor şartlar altında yaşadıkları, hatta dışlandıkları gibi konulardan Doğu Almanya kökenli insanların şikayetçi oldukları, bir çok edebi eserde ifadesini bulmaya başladı.

Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin Sovyetler Birliği ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında nasıl geliştiği "Die Mao- Plakette" adlı (S.90-92) kısmında ele alınmıştır. Çinliler öğrencileri mücadele etmeye çağırırmaktalar ve sistemli bir şekilde kurs düzenlemektedirler.

Burkowski bir toplantıda yaptığı açıklamada kendisinin bir "Schriftsteller" veya "Autor" iddiasında olmadığını, içinden geldiği gibi şahsi yaşantılarını "Schreiberin" yazan kişi olduğunu vurgulamaktadır.(20) Diğer taraftan okuyucuların Burkowski'nin kitaplarından çok etkilendiğini, öyle ki uykularının kaçtığını söyleyenler bile bulunmaktadır. (21) Kissel'e göre "Weinen in der Dunkelheit", 9 ile 90 yaşında her kesimden insana hitap ettiğini söylemektedir.(22)

B. Schmidt kitabı "yalnızca gizli tutulan bir tarihi olayı dile getirmiyor, aynı zamanda normallik ve kimlik için mücadele ediyor" şeklinde değerlendiriyor.(23)

Kitabın yayınından sonra söz konusu Yurtlarda yapılan araştırmalarda ailesi yaşadığı halde yetiştirme yurdunda yetim olarak kaydedilen çok sayıda çocuk olduğu ortaya çıkıyor. 1721 çocuğun kayıtlarında yapılan incelemede 500'ün üzerinde çocuğun dosyasında ailelerinin ya "Cumhuriyet kaçağı", "Suçlu" ya da "politik açıdan güvensiz" ibareleri düşüldüğü tesbit edilmiştir. Kayıtlarda "Aileleri Parti eğitiminde", "Aileleri Yurt dışında görevli" gibi not dü-

19) Bkz., Kissel, Gabriele : "Gedämpftes Licht, Kerzen und Geschichten", in: **Stadt-Kreis Umgebung**, Königs- Husterhausen Rundschau, 11.12.1993

20) Bkz., age.

21) Bkz., age.

22) Bkz., age.

23) Bkz., Schmidt, B.: "Wut und Weinen in der Dunkelheit", in: **Kulturfuchs**, Ocak-Şubat-Mart 1992

şılmış. Bunların yorumlanmasından Batı Almanya'ya gönderilen ajanların çocuklarının da burada barındırıldığı anlaşılmaktadır.(24)

Bana göre Ursula Burkowski'nin "Karanlıkta Ağlamak" adlı eseri bir zamanların Doğu Almanyası ile ilgili saklı tutulan değişik konulardaki bilgilerin ortaya çıkmasını ve onların aydınlatılmasını sağlamak için önem arz ediyor. En iddialı eğitim sistemleri bile eleştiriye açık olmadıkları sürece, kendilerini yenileyemedikleri için yozlaşacaktır. "Karanlıkta Ağlamak" bunun için güzel bir örnek teşkil etmektedir. Bu eser sayesinde, anne ve babaların çocuklarını, öğretmen ve eğitici konumundaki kişilerin öğrencilerini, idarecilerin ve yöneticilerin halkını yetiştirirken, sevgi ve hoşgörüyü ön planda tutması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca söz konusu kişilerin düşünce, duygu ve ruh hallerini gerekli durumlarda hesaba katması zorunludur. Her ne kadar olay Doğu Almanya'da geçiyor ise de, evrensellik arz etmektedir. Çünkü bugün her ülkede yetiştirme yurtları bulunmaktadır ve maalesef buralardaki çocuklarla yeterli oranda ilgilendiği de söylenememektedir. Sebebi ne olursa olsun bu tür yurtlardaki çocuklarla mutlaka ilgilenilmeli ve topluma kazandırılmalıdır. Burkowski'nin dediği gibi "Çocuklar hiçbirşeyi unutmaz".

24) Bkz., Kröger, Tim / Schubert, Peter : "Ich war eine Waise- aber die Eltern lebten", in: Morgenpost, 16.6.1993

KAYNAKÇA

- 1- Aytac, Gürsel: **Çağdaş Alman Edebiyatı**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990
- 2- Burkowski, Ursula : **Weinen In der Dunkelheit**, Berlin 1991
- 3- Kennedy-Bannier, Catarina : "Erinnerungen an Tränen" In der Dunkelheit, in: **Tagesspiegel**, 12.2.1992
- 4- Kissel, Gabriele : "Gedämpftes Licht, Kerzen und Geschichten", in: **Stadt-Kreis Umgebung, Königs-Husterhausen Rundschau**, 11.12.1993
- 5- Krampe, Anne : "Da herrschten wenigstens noch Zucht und Ordnung", in: **Neue Zeit**, 29.5.1992
- 6- Kröger, Tim / Schubert, Peter : "Ich war eine Waise- aber die Eltern lebten", in: **Morgenpost**, 16.6.1993
- 7- Plesche, Ernst : "Flucht In den Westen- Kinder ins Heim", in: **Katholische Zeitung**, 16.02.1992
- 8- Rötzer, Hans Gerd: **Geschichte der deutschen Literatur**, Epochen-Autoren-Werke, Bamberg 1992
- 9- Schmidt, B.: "Wut und Weinen In der Dunkelheit", in: **Kulturfuchs**, Ocak-Şubat-Mart 1992
- 10- Staudacher, Cornelia : "Zucht und Ordnung", in: **Tagesspiegel**, 22.12.1991